

สถาปัตยกรรม

โรมันได้ผสมผสานความรู้ด้านสถาปัตยกรรมจากกรีกและอีทรัสกันและนำความรู้นั้นมาสนองความต้องการของตนเองซึ่งคำนึงถึงด้านประโยชน์ใช้สอยมากกว่าเฉพาะเพียงด้านความงาม นอกจากนี้จะนำรูปแบบหัวเสาของกรีกมาใช้ โดยเฉพาะนิยมนำแบบคอรีนเธียนมาใช้แล้ว ยังมีการคิดประดิษฐ์หัวเสาที่เรียกว่าคอมโพไซท์ (Composite) โดยมีลักษณะผสมผสานระหว่างไอโอนิกกับคอรีนเธียน มีการนำระบบก่อสร้างแบบ Arch กับ Vault ซึ่งพวกอีทรัสกันเคยใช้มาพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้ามากขึ้น เช่นนำ Vault มาทำโครงสร้างหลังคาสร้างเป็นรูปโดม ด้านวัสดุก่อสร้างนอกเหนือจากหินอ่อนมีการนำหินลาวาและดินบางชนิดจากภูเขาไฟมาใช้ วัสดุเหล่านี้มีความทนทานเหมาะที่จะทำถนน นอกจากนี้ในยุคหลังๆยังมีการค้นพบซีเมนต์ จากการผสมทรายปูนขาว หินซิลิกา หินจากภูเขาไฟและน้ำมาผสมกัน ซึ่งทำให้การก่อสร้างมีความรวดเร็ว คงทนและประหยัด

โรมันเน้นประโยชน์ทางด้านการปฏิบัติ (Pracmatic) และหลักความจริงมากกว่าอุดมคติดังเช่นกรีก ดังนั้นสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จึงเป็นอาคาร สิ่งก่อสร้าง ถนน สาธารณะมากกว่าวิหารเทพเจ้า สถาปัตยกรรมของโรมันจึงนิยมสร้าง

1. วิหารและสุสาน
2. สถานที่อาบน้ำสาธารณะ
3. โรงมหรสพและสนามกีฬา
4. โฟรัมและบาซิลิกา
5. อาคารที่พักอาศัย
6. สะพานและท่อส่งน้ำ

ที่โดดเด่นที่สุดของสถาปัตยกรรมสมัยสาธารณรัฐของโรมันคือการสร้างวิหารและสุสาน

วิหารและสุสาน นิยมสร้างแบบกรีกผสมกับแบบอีทรัสกันแบบอีทรัสกันคือ อาคารยกสูง จะมีบันไดขึ้นทางด้านหน้าด้านเดียว อาคารปิดทึบไม่มีระเบียงรอบเหมือนแบบกรีก เสาที่มีเป็นเสาหลอกไม่ได้รับน้ำหนักอาคาร ลักษณะดังกล่าวเช่นวิหาร Temple of Fortuna Virillis ราว 200 BC. นอกจากวิหารแบบเหลี่ยมแล้วแบบกลมก็พบด้วย วิหารที่มีชื่ออีกแห่งคือวิหารของเทพีฟอร์จุนา พริมิจินีย Fortuna Primigenia ที่เมืองพานีสเต สร้างเพื่อถวายเทพีฟอร์จุนาเทพีแห่งโชคชะตา วิหารแห่งนี้สร้างคร่อมบนเนินเขา อาคารมีระดับสูงต่ำลดหลั่นกัน 7 ชั้น เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของโรมัน ทางเดินขึ้นไปสู่ชั้นบนคล้ายซิกูรัตของเมโสโปเต

เมื่อยุคนี้ในยุคกลางได้มีชุมชนเข้ามาอาศัยอยู่และสร้างต่อเติมจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่แห่งนี้ได้โดนระเบิดทำให้ซากอาคารโบราณเผยออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

สถาปัตยกรรมอีกแห่งที่สำคัญคือเมืองปอมเปอี เฮอคูลาเนียม และสตาปีเอซึ่งถูกภูเขาไฟวิสุเวียสระเบิดและลาวาถล่มทับในราว ปี ค.ศ. 79 เมืองเหล่านี้นี้อาจไม่มีความสำคัญนักแต่ก็แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตตลอดจนสภาพบ้านเมืองในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นที่ยกย่องและชื่นชมในศิลปะการก่อสร้างอันยอดเยี่ยมจากการถูกทำลายโดยธรรมชาติและคน

สถาปัตยกรรมที่สำคัญในสมัยนี้มี

1. โฟรัม (Forum) เป็นย่านชุมนุมชน สถานที่ราชการ ตลาด คล้ายกันกับ อโกลา (agora) ของกรีก โฟรัมจะมีอยู่ในทุก ๆ เมือง ขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนพลเมืองหากเมืองมีขนาดเล็กโฟรัมก็จะมีแห่งเดียวแต่หากเป็นเมืองใหญ่ก็อาจมีหลายโฟรัม โฟรัมจะมีลักษณะเป็นลานกว้างแต่บางแห่งอาจจะมีหลังคา บริเวณรอบ ๆ จะรายล้อมด้วย อาคาร สถานที่ราชการ วิหาร หอสมุด ที่มีชื่อเสียงในสมัยจักรวรรดินี้คือโฟรัมของทราจัน (Forum of Trajan) ซึ่งอาคารที่อยู่รายรอบมีถึง 6 ชั้น เป็นที่จำหน่ายผักผลไม้ เป็นที่เก็บไวน์และน้ำมัน เป็นร้านค้า เป็นที่เก็บอาหารและทรัพย์สินและเป็นถังเก็บน้ำจากท่อส่งน้ำด้วย

การแสดงออกที่พุ่มเฟือยที่สุดในสถาปัตยกรรมของรัฐโรมันคือ Forum Romanum ศูนย์กลางทางการเมืองของโรม ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้คือการสร้างขึ้นมาใหม่จากจินตนาการ ราวคริสต์ศตวรรษแรกประชากรอยู่รอบ ๆ บริเวณนี้ราว 1 ล้านคน ทั้งหมดอาศัยอยู่ในอพาร์ทเมนต์ที่สร้างอยู่รอบ ๆ บริเวณ Forum เอกสารได้ระบุว่า ในเวลานั้นมี 1797 คราวเรือนในเมือง Etruscans มีการพัฒนาที่ตั้งของตลาด แต่ในแผนพัฒนาของ Julius Caesar และการสนับสนุนของ Augustus นั้น Forum กลายเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจโรมันและความสูงส่งใหญ่โต ปลูกทางเท้าด้วยหินอ่อน ครอบคลุมไปถึงระเบียงและพื้นที่ของสาธารณะชน เช่น วัด ศาล ยุติธรรมและอาคารของรัฐ เช่นลานกีฬา ที่เก็บเอกสารและ Curia หรือบ้านของวุฒิสมาชิก

2. บาซิลิกา (Basilica) เป็นชื่อเรียกอาคารขนาดใหญ่ซึ่งใช้เป็นศาลยุติธรรมและอาคารพาณิชย์ของรัฐ ที่มีชื่อเสียงมากคือ บาซิลิกา อุลปีอา (Basilica Ulpia) สร้างโดยจักรพรรดิทราจัน นามอุลปีอาที่มีมาจากสกุลของจักรพรรดิ สร้างติดกับโฟรัมทราจันหรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของโฟรัม ผังเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าด้านกว้างทั้งสองทำเป็นรูปครึ่งวงกลม หลังคารูปจั่ว เสาแบบคอรินเธียน บางครั้งที่นี่ใช้ทำพิธีสำคัญ ๆ ทางการเมืองและศาสนาปัจจุบันพังทลายไปมาก

3. โรงละครและสนามกีฬา (Theatres and Amphitheatres) เป็นสถานที่พักผ่อนชมกีฬา ชาวโรมันมีด้วยกันหลายแห่งที่มีชื่อคือ Colosseum หรือเรียกว่า Flavian Amphitheatre เพราะเริ่มต้นสร้างใน

สมัยราชวงศ์ฟราเวียน ในสมัยจักรพรรดิ Vespasian สร้างเสร็จราว ค.ศ. 80 เป็นโรงมหรสพรูปวงกลมที่มีอัฒจันทร์ล้อมรอบ สำหรับเกมกีฬาต่อสู้และความบันเทิงของสาธารณชน แรงงานส่วนใหญ่เป็นยิวซึ่งได้มาจากการที่โรมไปตีได้เยรูซาเล็มและกวาดต้อนยิวมาเป็นทาส (ยิวค่อนข้างถูกทารุณมากในสมัยโรมันเพราะนับถือในพระเจ้าองค์เดียวและหัวแข็งไม่ยอมเปลี่ยนศาสนา ไม่เชื่อในเทวราชาตามแบบพวกโรมัน) สถาปนิกได้ดัดแปลงจากโรงละครกลางแจ้งของกรีกให้กลายเป็นสนามกีฬา เพื่อใช้เป็นสถานที่ต่อสู้ของคนกับคนและคนกับสัตว์ โดยเน้นการฆ่าฟันถึงตาย โดยคนดูมีส่วนร่วมในการตัดสิน โคลอสเซียมครอบคลุมพื้นที่ ราว 6 เอเคอร์หรือราว 15 ไร่มีอัฒจันทร์ล้อมรอบสนามที่อยู่ตรงกลาง มีที่นั่งสำหรับคนดูได้ราว 50000 คนซึ่งเป็นจำนวนเดียวกับสนามฟุตบอลขนาดใหญ่ในปัจจุบัน ในบริเวณสนามเรียกว่าอรินา (Arena = แปลว่าทรายหรือหาดทราย) เป็นพื้นทรายเพราะใช้ดูดซับเลือดได้ดี บางครั้งก็อาจจุน้ำได้หากเป็นการต่อสู้ทางน้ำในโอกาสพิเศษ นักสู้เรียกว่า Gladiator จะสู้รบกับคู่ต่อสู้หรือกับสัตว์ป่าซึ่งเป็นการแข่งขันที่น่าสยดสยองและเต็มไปด้วยเลือดมากผิดปกติ ด้วยความที่เป็นสนามกีฬาใหญ่จึงต้องคิดระบบระบายคนเข้าออกอย่างรวดเร็วโดยการทำช่องทางเข้าออก 80 ช่องรอบ ๆ สนาม เมื่อเกมจบ อาคารจะว่างเปล่าในช่วงไม่กี่นาที ซึ่งเป็นการออกแบบอาคารที่มีระบบการระบายคนได้อย่างยอดเยี่ยม มุมมองจากภายนอกทำให้เราเข้าใจถึงลักษณะที่อยู่ข้างในตลอดจนผังทั้งหมดของมัน ปัจจุบันมันอาจดูโรแมนติคสำหรับนักท่องเที่ยวและถือเป็นมรดกของอาณาจักรโรมันเลยทีเดียว

การก่อสร้างโคลอสเซียมใช้ระบบ Arch และ Vault รับคาน (Linten) ซึ่งแบ่งการก่อสร้างเป็น 4 ชั้น มีการใช้เสาประดับแตกต่างกันไป ชั้นล่างเป็นแบบดอริก ชั้นสองเป็นแบบไอโอนิก ชั้น 3 เป็นแบบคอร์ินเธียน ชั้นสี่ซึ่งเป็นชั้นบนสุดเป็นเสาหลอกแบบผ้าครึ่งซีก (Pilaster) ติดประดับไว้ วัสดุที่ใช้ประกอบด้วยหินลาวา อิฐ และคอนกรีต รวมถึงหินอ่อนที่ใช้ประดับตกแต่ง โคลอสเซียมแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านสถาปัตยกรรมของโรมัน นอกจากสนามกีฬาแล้วยังมีโรงมหรสพซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากกรีกด้วย แต่ไม่ได้สร้างตามเนินเขาเหมือนกรีก สร้างด้วยคอนกรีตและนิยมสร้างในเมือง ผังผังยังคงคล้ายของกรีกคือมีลักษณะเป็นรูปครึ่งวงกลม พื้นที่ล่างสุดเป็นที่สำหรับแสดงละคร บางครั้งก็เปลี่ยนมาใช้เป็นที่ประชุม ที่นั่งผู้ชมจะลดหลั่นแบบอัฒจันทร์ทั่วไป ความสำคัญอยู่ที่การคำนวณเรื่องระบบเสียงและการมองเห็นเพื่อผู้ชมเห็นและได้ยินการแสดงอย่างชัดเจน โรงมหรสพที่มีชื่อเสียงคือ The Opeion of Herodes Athicus อยู่ที่เอเธนส์ สร้างในปี ค.ศ. 161

4. สนามกีฬาหรือเซอร์คัส (Circus) ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของโรมันอีกแห่ง ส่วนใหญ่ใช้แข่งม้า ที่มีชื่อเสียงมากคือสนามกีฬา แมกซิมุส The Circus Maximus อยู่ในโรมครั้นจูเลียส ซีซาร์เรืองอำนาจ ต่อมาอ็อคตาเวียนได้บูรณะขึ้นใหม่ ในสมัยจักรพรรดิเวสพาเซียน ได้ตกแต่งให้งดงามขึ้นและปรับปรุงเป็นสนามแข่งรถยาวประมาณ 2000 ฟุต กว้าง 650 ฟุต บรรจุคนดูได้ 25000 คนเป็นอีกที่ที่มีคนตายมากเพราะในการแข่งไม่มีกติกาใด ๆ ทั้งสิ้นจะชนรถคู่แข่งให้คว่ำก็ได้ จะทับคนที่นอนอยู่ให้ตายก็ได้ ขอเพียงให้เข้าถึงเส้นชัยถือเป็นชัยชนะ

5. วิหาร (Temple) ที่สำคัญในยุคจักรวรรดิต้นคือวิหารแพนเธออน (Pantheon) หมายถึง The temple to “all of God” Pantheon เป็นสถาปัตยกรรมสำคัญ สร้างขึ้นราว 27-25 BC โดยจักรพรรดิ มาร์คัส วิบซานิอุส อะกริบปา จุดมุ่งหมายในการสร้างไม่ชัดเจนต่อมามีการสร้างใหม่ในสมัยจักรพรรดิฮาเดรียน ใน ค.ศ. 126 และซ่อมใหญ่ในปี ค.ศ. 202 โดยจักรพรรดิ เซพติมิอุส เซเวรุส และคาราคาลา การก่อสร้างในสมัย จักรพรรดิฮาเดรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเทวสถานของเทพเจ้าโรมัน 7 องค์หรือเทพแห่งดาวในระบบสุริยะ Apollo พระอาทิตย์ Diana พระจันทร์ Mars อังคาร Mercury พุธ Jupiter พฤหัส Venus ศุกร์ Saturn เสาร์ ผังของแพนเธออน ทางเข้าด้านหน้าทำเป็นมุขเหมือนวิหารกรีก ที่มีเสาตั้งเรียงกันอยู่เป็นเสาแบบคอรินเธียน ส่วนด้านในเป็นรูปทรงกระบอกคล้ายถังน้ำมันขนาดใหญ่ หลังคาเป็นโดมครึ่งวงกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 144 ฟุต ตัวโดมทำด้วยคอนกรีต ตรงกลางเจาะรูให้เห็นท้องฟ้าและรับแสงสว่างเรียกว่า Oculus แปลว่าตา (ซึ่งหมายถึงสัญลักษณ์ของตาจากสวรรค์) เส้นผ่านศูนย์กลาง 30 ฟุต ความสูงจากพื้นถึงหลังคาประมาณ 140 ฟุต เกือบจะเหมือนกับเป็นการผสมกันระหว่างแท่งค้ำน้ำหนักกับประตูด้านหน้าวัดในยุค Classic การประดับตกแต่ง ภายในของ Pantheon เราอาจดูได้จาก Panini Painting ในบทที่ 13 (374) คือความประทับใจแม้จะวัดจาก มาตรฐานในปัจจุบัน ความสูง 142 ฟุตและความกว้าง 140 ฟุต รอบ ๆ ฐานคือช่องที่ทำเข้าไปในกำแพง 7 ช่องซึ่งแต่เดิมประดับประดากรรมลอยตัว (สามารถเห็นได้ในจิตรกรรมปัจจุบันไม่มีแล้ว) ของเทพเจ้าบนฟ้า อันได้แก่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ Mercury Venus Mars Jupiter และ Saturn ที่ยอดเยี่ยมกว่านั้นคือระดับ การลดหลั่นของโดมได้แผ่ออกในลักษณะของครึ่งวงกลมอันสมบูรณ์แบบ และมีการเจาะออกเป็นสี่เหลี่ยม จตุรัสที่ค่อย ๆ ลดระดับ เรียกว่า “Coffers” ที่ซึ่งทำให้โดมโปร่งเบาทั้งทางด้านสายตาและทางด้านโครงสร้าง ผู้มาเยี่ยมชมในปัจจุบันรู้ดีถึงความกว้างใหญ่ของ Space ภายในดังเช่น Sports Stadiums ควรระลึกด้วยว่า โรมันนั้นไม่มีวัสดุไฮเทคที่ช่วยในการสร้าง Space อาคาร Pantheon เป็นการสร้างด้วย Concrete อย่างง่าย ๆ ซึ่งอาจจะทำให้เรารู้สึกประหลาดใจในอัจฉริยะทางด้านสถาปัตยกรรมที่ต้องการ Enclose ปิดล้อมบริเวณ ว่างขนาดนี้ด้วย Concrete สามารถสร้างพื้นที่ปิดเป็นรูปทรงตามต้องการด้วย Concrete และรักษาพื้นที่ปิดนี้ ได้มากกว่า 2000 ปี Pantheon ได้มีการใช้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงแรกของศตวรรษที่ 7 มัน กลายเป็นโบสถ์คริสเตียน กรรมวิธีการก่อสร้างและรูปแบบแพนเธออน ได้ให้อิทธิพลแก่งานศิลปะในยุคหลัง หลายแห่งเช่น สตาโซเฟียที่คอนสแตนติโนเปิ้ล โบสถ์ของวัดประจำเมืองในฟลอเรนซ์ โบสถ์เซนต์ปีเตอร์ในโรม เซนต์ปอลในลอนดอน บ้านพักของประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกนในมอนติเซลโล นอกจากนี้แพนเธออนยัง เคยเป็นโบสถ์ของคริสต์ศาสนาชื่อ สตา มารีอา โรทอนดา และยังคงเป็นที่ฝังศพของราฟาเอลและไมเคิลแองเจโลด้วย

6. โรงอาบน้ำสาธารณะหรือเธอเม (Thermae or Bath) Thermae มาจาก Thermos แปลว่าร้อนใน ภาษากรีก ใช้สำหรับเรียกชื่ออาคารสถานที่ที่ใช้สำหรับอาบน้ำกับที่ออกกำลังกายในร่มของชาวโรมัน ในสมัย อาณาจักรต้น เธอเมจะทำอย่างวิจิตรและหรูหราและฟุ่มเฟือย เนื่องจากโรงอาบน้ำนั้นเป็นที่บำรุงความสุขของ

คน และคนส่วนน้อยที่ร่ำรวยเท่านั้นจึงจะเป็นเจ้าของได้เพราะการอาบน้ำจะทำไปพร้อมกับการอบตัว ดังนั้นรัฐจึงจัดสถานที่ เช่น โรงมหรสพ สนามกีฬา สถานที่อาบน้ำสาธารณะ สำหรับคนทั่วไปให้สามารถใช้ประโยชน์ได้นอกจากจะใช้เป็นที่อาบน้ำและอบตัวแล้วในบางครั้งอาจใช้เป็นที่พบปะ ประชุม พูดคุย ถกกันในเรื่องต่าง ๆ ของชนทุกชั้น ไม่ว่าจะเป็น พลเมืองทั่วไปและนักปกครองด้วย บางครั้งอาจใช้เป็นที่แสดงการละเล่นต่าง ๆ รวมถึงแสดงดนตรี เธอมที่สำคัญเป็นของจักรพรรดิคาราคาลา (Bath of Caracalla) สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 215 มีความกว้าง 120 หลา ยาว 240 หลาจุคนได้ 1600 คน

7. ประตูชัย (Triumphal Arch) จัดเป็นอนุสาวรีย์ประเภทหนึ่ง สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะจากสงคราม สร้างโดยจักรพรรดิ นิยมสร้างคร่อมถนนโดยทำเป็นแท่งสี่เหลี่ยม ตรงกลางทำเป็นทางลอดและประตูโค้ง บริเวณส่วนหน้าและหลังประดับด้วยประติมากรรมและข้อความจารึกเหตุการณ์หรือวีรกรรมของผู้สร้างที่ได้ชัยชนะจากสงคราม ประตูชัยที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ประตูชัยของติตุสในโรม สร้างขึ้นราว ค.ศ. 1 เพื่อรำลึกชัยชนะของพระองค์ที่มีต่อพวกจูดาห์ ประตูชัยของทราจันที่เบเนเวนโต ซึ่งสร้างฉลองถนนเวีย ไตรอะนาที่ยาว 200 ไมล์เชื่อมระหว่างกรุงโรมกับเมืองทาบรินดิส นับเป็นประตูชัยแห่งเดียวที่ไม่ได้เน้นเรื่องสงครามเหมือนประตูชัยอื่น ๆ

8. สะพานและท่อส่งน้ำ (Bridges and Aqueduct) การทำท่อน้ำมีทั่วไปในอาณาจักรโรมันเพื่อบริการน้ำสะอาดแก่ประชาชน เพราะเป็นบริการจากรัฐ น้ำจะแยกจากท่อใหญ่ไปตามท่อเล็ก ๆ ที่ทำด้วยตะกั่ว ท่อดินเผา หรือท่อไม้เข้าสู่เฮม บ้านเรือน หรือตามทีสาธารณะ เช่น น้ำพุ เป็นต้น ประมาณการกันว่าโรมในสมัยนั้นใช้น้ำวันละ 350 ล้านแกลลอน นอกจากโรมแล้วเมืองอื่น ๆ ก็มีท่อลำเลียงน้ำเช่นนี้เหมือนกัน บางแห่งต้องลำเลียงน้ำผ่านหุบเขาและที่ลุ่มจึงจำเป็นต้องยกท่อให้ได้ระดับไม่เช่นนั้นน้ำจะไหลออกหมด ท่อน้ำที่มีสะพานรองรับยกระดับน้ำผ่านหุบเขาและที่ลุ่มที่มีชื่อเสียงมากคือ Pont Du Gard ที่เมืองนิมส์ทางตอนใต้ของฝรั่งเศส มีช่วงที่ข้ามช่องเขาหลายตอนด้วยกัน การก่อสร้างใช้ระบบอาร์ค Arch หรือประตูโค้งกว้างช่องละ 82 ฟุตใช้หินก้อนละประมาณ 2 ตันวางเรียงกันโดยไม่ต้องใช้ซีเมนต์เชื่อม บางตอนอยู่ลึกมากจำเป็นต้องใช้ฐานรองรับถึง 3 ชั้นมีความสูงราว 50 เมตร มีความยาวจากแหล่งต้นน้ำถึงเมืองนิมส์ราว 30 ไมล์ ลำเลียงน้ำได้ราววันละ 100 แกลลอน

สถาปัตยกรรมอื่น ๆ ของโรมัน เช่น อาคารที่พักอาศัยคล้ายแฟลตหรือพาร์ทเมนท์สูงหลายชั้น หรือพระราชวังของจักรพรรดิก็มีปรากฏอยู่เช่นกัน สรุบบนแนวทางสถาปัตยกรรมของโรมันได้ 4 อย่าง

1. ส่วนมากมีเน้นวัตถุประสงค์ด้านการใช้งานแก่สาธารณะเป็นประการสำคัญ สถานที่ทางศาสนาเช่น เทวาลัยก็มีบ้างแต่ส่วนใหญ่เป็นสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณชนหรือจักรวรรดิมากกว่า

2. เน้นในเรื่องความสูงส่ง่าความมีอำนาจน่าเกรงขาม สถาปัตยกรรมโรมันเน้นความสูงและใหญ่โต อาจเนื่องมาจากต้องการแสดงอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิ เช่น ตึก 6 ชั้นในโพรัมทราจัน สถานที่อาบน้ำสาธารณะ ประตูดุ้ย

3. การออกแบบภายในนิยมทำอย่างหรูหรา ชาวโรมันให้ความสำคัญกับเนื้อที่ภายในอาคารมาก โดยเฉพาะเรื่องความใหญ่โตและการประดับตกแต่ง

4. ระบบ Arch และ Vault เป็นเอกลักษณ์สำคัญของโรมันในการก่อสร้าง ช่วยให้อาคารดูไม่ทึบตัน ประหยัด สวยงาม ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้มากที่สุด เพราะระบบนี้ใช้เสาน้อยกว่าระบบคานวางพาดเสาดังอาคารกรีก และยังสามารถสร้างซ้อนหลาย ๆ ชั้นดังเช่น สะพานส่งน้ำ หรือโคลอสเซียมได้ เมื่อนำ Vault หลาย ๆ อันมาใช้ร่วมกันสามารถทำเป็น Cross Vault หรือ Groined Vault และ Cross Barrel Vault ช่วยให้หลังคาเป็นโดมได้ ซึ่งทำให้พื้นที่ภายในกว้างขวาง การคิดค้นซีเมนต์ - คอนกรีตได้ก็มีส่วนสำคัญต่อความเจริญด้านสถาปัตยกรรม

ประติมากรรม

จำแนกออกได้เป็น 2 แบบ

1. นิยมทำภาพนูนสูงประดับอนุสาวรีย์หรือบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในยุคนั้น ประดับตัวสถาปัตยกรรมขึ้นที่เก่าแก่มากคือ The Altar of Peace แทนบูชาสันติภาพสร้างโดยจักรพรรดิ ออ กุสตุส ราว 13-9 BC เป็นอนุสรณ์การกลับคืนสู่โรมหลังจากการรบในต่างแดน ลักษณะเป็นวิหารเล็ก ๆ รอบ ๆ กำแพงทั้งภายนอกและภายในมีประติมากรรมแบนประดับอยู่ แสดงเรื่องราวของจักรพรรดิกับข้าราชการ ประติมากรรมประดับอนุสรณ์สถานอีกชิ้นคือภาพประดับประตูดุ้ยดีตุส ทำขึ้นราว ค.ศ. 81 บนถนน เวีย สาครา ตัวประตูดุ้ยเป็นแบบคอรินเธียน ลักษณะทั่วไปคล้ายการสร้างโคลอสเซียม ประติมากรรมเป็นแบบนูนสูงแสดงเหตุการณ์ของดีตุสที่ได้ชัยชนะจากพวกยิว ตัวอย่างถัดไปคือ เสา ของทราจัน (The Column of Trajan) สร้างโดยสภาเซเนทและประชาชน Trajan เป็นจักรพรรดิที่ ทรงอำนาจของโรมใน ๙๘ A.D. บทบาทของเขาไม่เพียงในทางการเมืองแต่เป็นเรื่องการทหารด้วย ขยายดินแดนของจักรวรรดิและปกป้องมันจากการรุกรานภายนอก ในช่วงแรกของการครองราชย์ Trajan ไปรบกับเดเซียน Dacians พวกเขาโรบตอนกลางทางตอนใต้ของแม่น้ำดานูบ (ปัจจุบันคือฮังการี และโรมาเนีย) ผู้ชอบลอบจู่โจมจักรวรรดิโดยไม่รู้ตัวอยู่ประจำ และได้ช่วยถึง 2 ครั้ง ชัยชนะของเขาได้ เฉลิมฉลองโดยใช้เสาแห่งชัยชนะเป็นอนุสาวรีย์อยู่ในกรุงโรม เสาเป็นอนุสาวรีย์ที่บ้านทีกเหตุการณ์ สร้างขึ้นราว ค.ศ. 113 บริเวณโพรัมของทราจันเอง เป็นเสากลมสูง 128 ฟุต เส้นผ่านศูนย์กลาง 10 ฟุต ยอดเสามีรูปปั้นทราจันสูง 13 ฟุตปัจจุบันเปลี่ยนเป็นรูปเซนต์ปีเตอร์ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 รูปโพรัม ันเองสูญหายไป โคนเสาเป็นฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 12 x 12 ฟุต มีวัตถุประสงคเพื่อใช้บรรจุศพ

ของทราจันและเป็นอนุสรณ์แก่ชัยชนะในการรบต่อพวกดาเซียน ภายในเสากลางมีบันไดเวียนขึ้นไปถึงยอด บริเวณด้านนอกมีประติมากรรมนูนต่ำสลักจากหินอ่อนทำเป็นแถบคล้ายผ้าพันแผลหมุนเวียนจากซ้ายไปขวารอบเสาเหมือนเกลียวสว่าน ตั้งแต่โคนเรื่อยไปจนถึงยอดมี 25 ชั้นถ้านำมาคลี่ออกจะมีความยาว 656 หรือ 625 ฟุต ราวสนามฟุตบอล 2 สนาม แถบมีความกว้างจากโคนประมาณ 25 นิ้ว และกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ถึงยอดกว้างประมาณ 50 นิ้ว แถบประติมากรรมนี้มีรูปลักษณะที่แบนและมีความต่อเนื่องกันไป (Continuous Narratives) ตัวประติมากรรมเป็นเรื่องราวของจักรพรรดิทราจันทำสงครามกับพวกดาเซียน โดยแบ่งออกเป็นตอนได้ 150 ตอน เริ่มตั้งแต่ชั้นล่างสุดเป็น Trajan ซึ่งกำลังเตรียมทำสงครามไล่ไปจนถึงชั้นบนสุดซึ่งเป็นการพิชิต Dacians รูปคนทั้งหมดมีประมาณ 2500 รูปนอกจากนี้ยังมีรูปรถ ม้า เรือ และอาวุธต่าง ๆ ด้วย ประติมากรรมนี้เด่นตรงการบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยรูปสลักทั้งหมด ทั้งการสร้างป้อม ค่ายต่าง ๆ แต่ทุกตอนจะเน้นบุคคลสำคัญในภาพคือจักรพรรดิทราจัน

2. ทำรูปเหมือนบุคคล ซึ่งนิยมมาตั้งแต่สมัยเป็นสาธารณรัฐแล้ว มาถึงสมัยจักรวรรดินิยมก็ยังคงนิยมอยู่แต่ต่างกันบ้างในรายละเอียดคือสมัยสาธารณรัฐนิยมทำภาพเหมือนจริงของบุคคลให้มีความเหมือนตามจริงมากที่สุดแต่ในสมัยจักรวรรดินิยมชอบให้แสดงออกถึงลักษณะอันสง่างาม เป็นอุดมคติ โดยเฉพาะรูปชนชั้นสูงจะดูสง่างามราวเทพเจ้าของกรีก เป็นการผสมผสานระหว่างความเหมือนจริง Realism กับความเป็นอุดมคติ Idealism ส่วนรูปประชาชนทั่วไปก็ยังคงมีลักษณะแบบเหมือนจริงเช่นเดิม รูปคนเหมือนที่มีชื่อเสียงคือรูปของจักรพรรดิออกุสตุส เวสปาเซียนและฮาเดเรียนอีกรูปที่สำคัญมากคือจักรพรรดิมาร์คัส ออเรลิอุสทรงม้า ที่สร้างให้จักรวรรดิโรมันรุ่งโรจน์ สันนิษฐานว่าการสร้างรูปแบบนี้ได้รับความนิยมจากจักรพรรดิทุกองค์แต่เหตุที่เหลือเพียงจักรพรรดิออเรลิอุสเพียงองค์เดียวอาจเนื่องจากถูกพวกคริสตเตียนซึ่งเรื่องอำนาจขึ้นในสมัยกลาง นำรูปเหล่านี้มาหลอมเพราะเห็นว่าศิลปะโรมันเป็นของพวกนอกศาสนา และยังคงเป็นศัตรูแก่พวกคริสเตียนด้วย จึงทำลายรูปต่าง ๆ ของโรมันโดยเฉพาะรูปจักรพรรดิลงเกือบหมด และอาจเป็นไปได้ว่าเข้าใจว่ารูปจักรพรรดิออเรลิอุสคือรูปจักรพรรดิคอนสแตนตินผู้ประกาศอิสรภาพในการนับถือศาสนาแก่คริสเตียนและเป็นจักรพรรดิเพียงองค์เดียวที่คริสตเตียนรัก ท่าทางของรูปอยู่ในอากัปภิกิริยาของผู้ทรงความกรุณา มือขวาที่ยกขึ้นคล้ายสันตะปาปากำลังประทานพร มีท่าทางราวกับพระเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อที่ว่าจักรพรรดิมีฐานะราวกับเทพองค์หนึ่ง ทั้งจักรพรรดิองค์นี้ได้ชื่อว่าเป็นนักปราชญ์ มีสมาธิอันแกร่งกล้า และมีความเมตตาเหมือนนักบุญ ลักษณะดังกล่าวได้แสดงออกในงานประติมากรรมนี้ รูปออเรลิอุสทรงม้าก่อให้เกิดแรงบันดาลใจแก่ศิลปินในยุคหลัง ๆ เช่น ยุคเรอเนซองส์ที่นิยมสร้างอนุสาวรีย์รูปคนขี่ม้าและแพร่หลายไปทั่วโลก

4.1 ศิลปะโรมันได้รับอิทธิพลศิลปกรรมจากกรีก แต่ก็ได้พัฒนาให้มีรูปแบบเป็นของตัวเอง แสดงออกถึงความยิ่งใหญ่ โอ่อ่าหรูหรา ซึ่งต่างจากกรีกที่มีรูปแบบเคร่งครัดตายตัว ประณีต และแสดงออกซึ่งจิตวิญญาณมากกว่าโรมัน ทั้งนี้เพราะปรัชญาแห่งการดำเนินชีวิตต่างกัน ในขณะที่กรีกมีพื้นฐานปรัชญาเน้นพุทธิปัญญา (Intellectual) เป็นเป้าหมายสูงสุด แต่โรมันมีเป้าหมายอยู่ที่ความสุข เพราะมีหลักปรัชญาแบบประโยชน์นิยม และสุขนิยมเป็นพื้นฐาน โรมันจึงสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรับใช้จักรพรรดิและประชาชน โรมันเป็นนักดัดแปลงที่เก่งกาจ มรดกของโรมันได้เหลือตกทอดให้แก่คนในยุคปัจจุบันได้ใช้ประโยชน์มีเป็นจำนวนมากไม่น้อย อาณาจักรโรมันจึงเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกที่น่าศึกษาและอนุรักษ์เป็นมรดกโลก

4.2 โรมันเป็นพวกที่ไม่นิยมการปั้นรูปปั้นเน้นสัดส่วนแบบกรีก แม้ว่าจะได้รับอิทธิพลทางศิลปะจากกรีกแต่โรมันก็นำ มาปรับใช้ให้เหมาะสมและเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์มากที่สุด ชาวโรมันจึงมีความสุขกับวัตถุนิยม และมีความภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของตน

4.3 มีการประมวลกฎหมาย 12 โต๊ะ คือกฎหมาย เน้นเรื่องความเสมอภาคของประชาชนทุกคนในโรมัน และเป็นรากฐานของกฎหมายในปัจจุบันนี้

4.4 มีการสร้างสถานที่เด่น ๆ หลายอย่าง เช่น

- สนามกีฬาโคลอสเซียม
- ประตูดัชชี่
- สะพานและท่อลำเลียงน้ำ

4.5 ถ้าสังเกตดี ๆ จะรู้ว่า อาคารส่วนใหญ่ของชาวโรมันจะเป็นรูปโค้ง หรือ หลังคาเป็นรูปโดม เพราะเชื่อว่า วงกลม เป็นรูปแบบที่ ไม่มีที่สิ้นสุดเปรียบเหมือนพระเจ้าที่ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีที่สิ้นสุด

4.6 วรรณกรรมที่เด่น ๆ เช่น มหากาพย์ อีเนียด